

УДК 37.378

ПОЛІКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАТИВНИМИ МЕТОДАМИ

Цимбрило С.М., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри іноземних мов

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті розглядаються особливості полікультурного виховання студентів у процесі залучення до навчання інформаційних технологій. Наведена характеристика полікультурної вихованості студентів засобами інновацій, що впроваджуються в сучасні виші; спрямованість навчально-виховного процесу потребує впровадження інноваційно-інформаційної моделі полікультурного виховання студентів. Особливу увагу присвячено питанню щодо вимог модернізації національної освіти України, а саме: підвищенню якості навчання молоді, підготовки її до самостійного професійного життя. Досліджено сутність інформаційних технологій (ІТ), стратегію, тенденції та наслідки їхнього застосування в освітньому процесі. Швидкі темпи інформатизації суспільства призвели до значних змін у повсякденному житті та професійній діяльності. Інформатизація освіти є необхідною умовою підготовки фахівців, здатних працювати в нових умовах праці; розглянуто наукові дослідження в галузі застосування ІТ в освіті; висвітлено стан і тенденції розвитку інформаційних технологій в Україні.

Ключові слова: *полікультурне виховання, особистість, здібності, інтелектуальна активність, мотивація, інформаційні технології, освіта, стратегія, тенденції розвитку.*

Статья рассматривает особенности поликультурного воспитания студентов в процессе введения в обучение информационных технологий. Дана характеристика поликультурной воспитанности студентов средствами инноваций, которые внедряются в современные вузы; направленность учебно-воспитательного процесса требует внедрения инновационно-информационной модели поликультурного воспитания студентов. Особое внимание уделено вопросу касательно требований модернизации национального образования Украины, а именно: повышению качества обучения молодежи, подготовки ее к самостоятельной профессиональной жизни. Исследовано сущность информационных технологий (ИТ), стратегию, тенденции и последствия их применения в образовательном процессе. Быстрые темпы информатизации общества повлекли за собой значительные изменения в повседневной жизни и профессиональной деятельности. Информатизация образования является необходимым условием подготовки специалистов, способных работать в новых условиях труда. Рассмотрено научные достижения в сфере применения ИТ в образовании; высветлено состояние и тенденции развития информационных технологий в Украине.

Ключевые слова: *полікультурне виховання, особистість, здібності, інтелектуальна активність, мотивація, інформаційні технології, освіта, стратегія, тенденції розвитку.*

Tsymbrylo S.M. POLY CULTURAL EDUCATION OF STUDENTS BY MEANS OF INNOVATIVE INFORMATION TECHNOLOGIES

The article considers peculiarities of polycultural education of students in the process of their involvement into studying of information technologies. The characteristics of polycultural tolerance of students by means of innovations introducing in modern high schools is also examined. The direction of educational process requires introduction of innovation and information model of polycultural education of students. The issue concerning the requirements of modernization of national education in Ukraine in general and upgrading the quality of young people training and their preparation for independent professional life in particular is raised. The reasonability of combining of classic principles of fundamental training with effective modern innovation educational models as well as introduction of new educational means and methods oriented on application of information technologies have been proved. The development of outpacing education system and modification of the content of teacher's activity which implies a high level of appropriate training and creation of powerful information infrastructure with developed information and computerized educational environment in high schools have been suggested. The essence of information technologies, strategy, tendencies and implications of their application in educational process have been investigated. Rapid pace of informatization of society caused significant changes in everyday life and professional activity. Informatization of education is an integral part of training specialists able to work in new working conditions. Scientific research in the field of application of information technologies in education has been considered. The state and tendencies of the development of information technologies in Ukraine have been highlighted.

Key words: *polycultural education, personality, abilities, intellectual motivation, information technologies, education, strategy, tendencies of development.*

Постановка проблеми. Розвиток національної системи освіти в Україні відбувається шляхом демократизації, про що свідчать зміст реформ, сутність державних документів, які визначають стан і перспективи освіти: Закон України «Про освіту», Укази Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні», «Основні напрями реформування вищої освіти», постанови Кабінету Міністрів України, Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Концепція виховання дітей і молоді в національній системі освіти, закони прямої дії «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», Концепція громадянського виховання, Національна програма патріотичного виховання населення, Концепція державної мовної політики, розвитку духовності й зміцнення моральних засад суспільства. Процес модернізації системи вищої освіти в Україні в умовах її інтенсивної співпраці з іншими країнами приводить до потреби підвищення якості освіти, що передбачає здатність майбутніх спеціалістів до виконання професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою формування фахівця займалися В. Гладкова, С. Дружилов, О. Журавльов, О. Коваленко, М. Лазарев, Ю. Нагірний, О. Романовський, О. Щербаків та інші вчені. Вивченням використання інформаційно-комп'ютерних технологій (далі – ІКТ) у фаховій підготовці у закладах вищої освіти займалися В. Биков, Р. Гуревич, Н. Морзе, Д. Патаракін, Є. Полат та інші дослідники. Зростає зацікавленість науковців і викладачів інтерактивними технологіями, зокрема їхніми можливостями для розвитку творчого потенціалу, активізації мислення. Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про те, що інтерактивні технології розглядаються в контексті особистісно-орієнтованих технологій. Їхні ознаки можна знайти в технології кооперативного навчання, діалогічного навчання, ігрових технологій, технології організації групової навчальної діяльності. Цьому питанню присвячені дослідження К. Баханова, О. Глотова, К. Нор, О. Пехоти, Л. Пироженко, О. Пометун, Г. П'ятакової, Г. Цукерман, О. Ярошенко та інших науковців. Як специфічна категорія, інтерактивні технології розглядаються М. Кларіним, В. Гузеєвим, О. Пометун та іншими. Досліджуються проблеми використання комп'ютерно-орієнтованих систем навчання (Ю. Жук, Р. Оврас, Л. Побережна, С. Подолянчук, Є. Рябчинська, Г. Сажко, І. Сінельник, О. Стечкевич,

Т. Хачумян), інформатизації освіти (В. Биков, А. Каленський, А. Кришук, І. Роберт), комп'ютерної та інформаційної компетентності (Н. Баловсяк, В. Дарлінгер, Л. Петухова), підготовки викладача до використання інформаційних технологій у навчальному процесі (І. Богданова, Ю. Господарик, О. Дмитрієва, М. Жалдак, Є. Полат, О. Царенко), можливості використання мережевих технологій (Л. Брескіна, Н. Задорожна, О. Лазаренко та інші).

Постановка завдання. Метою статті є визначення мети інтерактивних технологій полікультурного виховання студентів засобами інформаційних технологій, виявлення переваг застосування інтерактивних технологій у процесі полікультурного виховання студентів; розгляд основних компонентів особистості, на які варто звернути увагу викладачеві під час навчання студентів, розгляд методики сучасного підходу індивідуалізації навчання студентів для виховання студентів як полікультурних особистостей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інновації в освіті можуть розглядатися в широкому – методологічному – та вузькому – методичному – аспектах. Високий рівень полікультури набуває особливого значення в умовах інформативних комунікацій, характерних для сучасного інформаційного світу, що став на шлях глобалізації. За цих умов співпраця з представниками інших культур стає щоденним досвідом, а в процесі широкої соціальної взаємодії на перший план виходять такі дані, як ідентичність, етичність, духовність, соціальна відповідальність. Лише суб'єкти з високою інноваційною культурою здатні ініціювати та підтримувати інноваційні зміни.

Процес реформування освіти, який триває в Україні, часто зводиться до застосування нових форм роботи в межах традиційної системи, збільшення кількості навчальних дисциплін, розширення навчальних програм. До того ж серйозну конкуренцію традиційним технологіям виховання становить сучасний рівень розвитку інформаційних технологій [2, с. 18]. Нові інформаційні технології навчання (далі – НІТН) враховують обов'язкове володіння навичками роботи з комп'ютером усіх учасників навчально-виховного процесу як інструментом повсякденної діяльності, а також побудову відкритої системи освіти, що забезпечує кожній особистості власну траєкторію розвитку. Основною метою НІТН є забезпечення потенційного продукту системи освіти до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства. Навіть короткий аналіз дає можливість зробити висновок про необхідність більш

глибокого вивчення цієї сучасної технології викладачем. НІТН надають викладачеві певну базу та методологію вибору змісту, методів і засобів навчання в реальному освітньому процесі з огляду на спектр уже наявних освітніх технологій, соціальне замовлення та його особисту творчу індивідуальність. Варіативність є принциповою вимогою будь-якої сучасної системи навчання [3, с. 12].

Практичне здійснення полікультурного виховання засновано на використанні загальних принципів виховання. Серед принципів виховання молоді важливими є такі: принцип культуровідповідності, що передбачає органічну єдність громадянського виховання з історією та культурою народу, його мовою, народними традиціями, звичаями й забезпечує духовну єдність, наступність і спадкоємність поколінь; принцип інтеркультурності, що сприяє інтегруванню української національної культури в контексті загальнодержавних, європейських і світових цінностей у загальнолюдську культуру. Реалізація цього принципу означає, що в процесі виховання мають забезпечуватися передумови для формування особистості, яка виросла на національному ґрунті та є відкритою до інших культур і цінностей. Лише така особистість здатна зберегти свою національну ідентичність; вона глибоко усвідомлює національну культуру як невід'ємну складову світової культури. Пріоритетними напрямками виховання є такі: формування інтеркультурного менталітету, сприйняття культурного плюралізму, загальнолюдських цінностей, толерантного ставлення до інших культур і традицій; несприйняття будь-яких форм насильства. У наш час поняття та цілі полікультурної освіти є предметом дискусій науковців майже всіх континентів. Вивчаючи історичні аспекти досліджуваної проблеми, було виявлено, що полікультурна освіта – явище далеко не нове. Багато видатних учених минулого порушували й досліджували проблеми полікультурності. Її ознаки простежуються з кінця XVIII — початку XIX століття. Важливим є те, що педагоги, які вважали саме освіту, виховання інструментами для встановлення взаєморозуміння між народами, були представниками різних країн.

Як зазначає Ю. Рамський із посиланням на А. Ракітова, одним із потужних суб'єктивних факторів, які завадили Україні своєчасно вступити на шлях інформаційно-комп'ютерної революції – розробити власну модель інформаційного суспільства, була саме негативна оцінка процесу інформатизації в радянській філософській літературі 80-х років минулого століття [4, с. 6–7].

Вітчизняна система освіти є відкритою. Вона вступає в діалог і дискурс із вченими та освітянами інших країн світу. У рекомендаціях Ради Європи наголошується на полікультурних компетенціях, таких як: розуміння культурних, релігійних, політичних відмінностей, повага до інших, вміння жити із представниками інших культур, рас, націй, національностей, мов, релігій. Інтелектуальний, знанневий, духовний базис будь-якого суспільства насамперед забезпечує освіта. У сучасних інформаційно-інноваційних суспільствах набувають істотних змін зміст і способи організації освіти, а її роль і значення стрімко зростають. До того ж глобалізація економіки й усіх інших сфер суспільного життя дедалі наполегливіше вимагає відповідного розвитку глобального освітнього простору. У зв'язку з цим у сфері освіти в усьому світі виявляються різнопланові й суперечливі тенденції: освіта, як рушійна сила суспільного та економічного розвитку, стає дедалі інвестиційно й технологічно привабливішим об'єктом; система освіти (професійної та післядипломної) передбачає супровід людини впродовж всього життя (*life-long learning*), визначає соціальну динаміку, забезпечує капіталізацію людського ресурсу; відбувається формування транснаціональних освітніх мереж та єдиного освітнього простору світового масштабу, що уможлиблює культурно-освітній обмін і соціальну мобільність носіїв знань та інших учасників цього простору.

Б. Ананьев обґрунтовує, що кожна людина володіє яскравою індивідуальністю, яка поєднує його природні та особистісні якості. Через індивідуальність розкриваються своєрідність особистості, її здібності та сфера діяльності. В індивідуальності виділяються базові та програмуючі властивості. Базові властивості – поєднання вроджених і набутих у процесі виховання та соціалізації якостей особистості. До них належать темперамент, характер, здібності людини. Саме через базові властивості розкриваються динамічні характеристики психіки (емоційність, темп реакцій, активність, пластичність, чуттєвість) і формується певний стиль поведінки та діяльності особистості [1, с. 23].

Суть інформатизації освіти складають структуризація професійних знань у заданих предметних областях і забезпечення вільного доступу студентів до баз даних. Процес навчання має бути спрямованим не на вміння працювати з певними програмними засобами, а на технології роботи з різною інформацією: аудіо- та відео-, графічною, текстовою, табличною. Важли-

во, щоб навчальні програмні продукти не перетворювались на аналоги існуючих підручників. Особливо доцільним є використання інформаційних технологій для вивчення процесів і явищ, які не піддаються візуальному дослідженню. На початку процесу інформатизації освіти головним принципом використання комп'ютера була орієнтація на ті випадки, коли викладач не міг виконати поставлене педагогічне завдання без спеціальних допоміжних засобів, наприклад наочно продемонструвати більшість фізичних процесів без комп'ютерного моделювання. Сучасні студенти вже не уявляють навчання без комп'ютера. Він допомагає розвитку творчих здібностей, сприяє формуванню професійно важливих навичок і вмій, розвитку логічного мислення.

Велике полікультурне навантаження має позааудиторна робота студентів, що містить підготовку та реалізацію проектних робіт, самостійний добір матеріалу полікультурного спрямування, організацію та проведення концертів, конкурсів, вечорів, інтелектуальних аукціонів, участь у полікультурній діяльності, використання мультимедійних ресурсів для здійснення міжкультурної комунікації з представниками інших країн, поїздки закордон по обміну досвідом фахової спрямованості іноземною мовою. Тому, як зазначають численні науковці, зокрема Л. Чеховей, однією з тенденцій розвитку професійної освіти в Україні є «спрямованість навчально-виховного процесу на запровадження інтерактивних освітніх технологій, створення під час професійної підготовки умов для ефективного інтелектуального розвитку особистості майбутнього фахівця» [5, с. 42–43]. В Україні сформовані основи інформаційного суспільства, є необхідний для подальшого розвитку науковий, технічний та інтелектуальний потенціал, розвинена інформаційно-технологічна інфраструктура. Україна за різними даними займає одне з перших місць у світі у сфері офшорного програмування та за мінімальною величиною ІТ-тарифів. Це серйозне підґрунтя (особливо, як порівняти з країнами третього світу) для розбудови інформаційного суспільства, яка ставиться за мету національною владою.

Висновки з проведеного дослідження. Аналіз результатів показує, що сучасними світовими тенденціями розвитку інформатизації освіти є такі: технології (понад зазначене вище мають значною мірою урізноманітнити методики навчання, що дає змогу значно підвищити якість освіти); інтеграція (процес забезпечення цілісності освіти ускладнюється дуже швидко-

ми темпами розвитку науки і, відповідно, великими обсягами знань, які потрібно отримати сучасним студентам, тому одним із пріоритетних завдань впровадження інформаційних технологій в освіті має стати саме забезпечення інтеграції); поєднання класичних принципів фундаментальної підготовки з ефективними сучасними інноваційними освітніми моделями; запровадження нових засобів і методів навчання, орієнтованих на використання інформаційних технологій; створення системи випереджаючої освіти; модифікація змісту діяльності викладача, що передбачає високий рівень відповідної підготовки та створення у вищих навчальних закладах потужної інформаційної інфраструктури з розвиненим інформаційно-комп'ютерним навчальним середовищем; розширення мобільних технологій (швидкість росту мобільності технологій вражає); теоретично вони вже зараз можуть забезпечити навчання для всіх і в будь-який зручний час – черга за ефективним впровадженням; зміна парадигми освіти від «освіти на все життя» до «освіти протягом життя»; аксіологічний (ціннісний) підхід, зокрема, до оцінювання; творчий похід до навчання (нові знання повинні створюватися спільно, а не просто «передаватися» студентам від викладачів). Розвиток, вдосконалення інформаційного середовища сфери освіти залежить від забезпечення системи освіти як загалом, так і кожного навчального закладу окремо спеціалізованими підрозділами, пристосованими для організації діяльності із засобами нових інформаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ананьев Б. Индивидуальное развитие человека и константность восприятия. М.: Просвещение, 1968. 334 с.
2. Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога: зб. наук. праць / Наук. ред.: Завальнюк О.М. Камянець-Подільський: Абетка – НОВА, 2003. 208 с.
3. Лаврентьев Г., Лаврентьева Н. Инновационные обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов. Барнаул, Изд-во Алтайского гос. ун-та, 2002. 156 с.
4. Рамський Ю. Інформаційне суспільство. Інформатизація освіти. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наук. праць. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. № 7. URL: http://www.ii.npu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=section&id=11&Itemid=64&lang=uk
5. Чеховей Л. Від самовдосконалення педагога – до самореалізації учня. Сучасна школа України. К.: Вид. дім «Шкільний світ», 2010. № 3. С. 42–48.